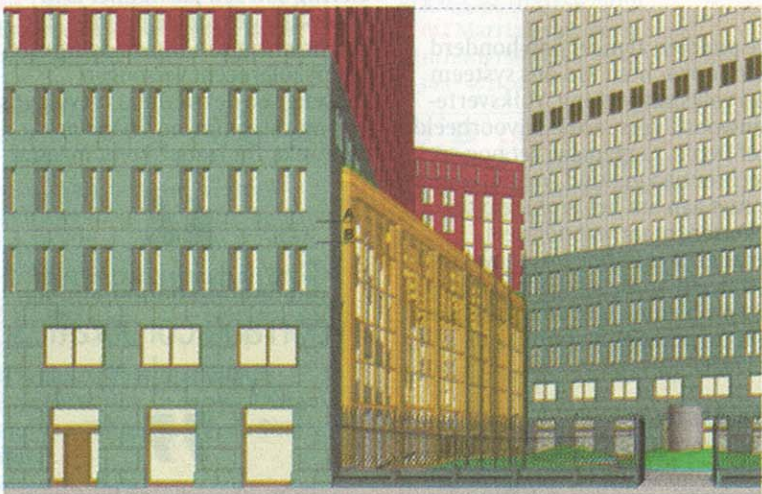

Een strakke hoek, daar draait het vooral om

Het ontwerp van de JuBi-torens kent scherpe en stompe hoeken waarin pefabpanelen samenkomen.

Ad Tissink

Den Haag - Ze moeten eruitzien alsof ze compleet uit massieve natuur- en bakstenen zijn opgemetseld. De voegen van de pefab geveldelen voor de Jubi-torens moeten dus goed aan het oog worden onttrokken. Dat vergt kunst- en vliegwerk op de hoeken.

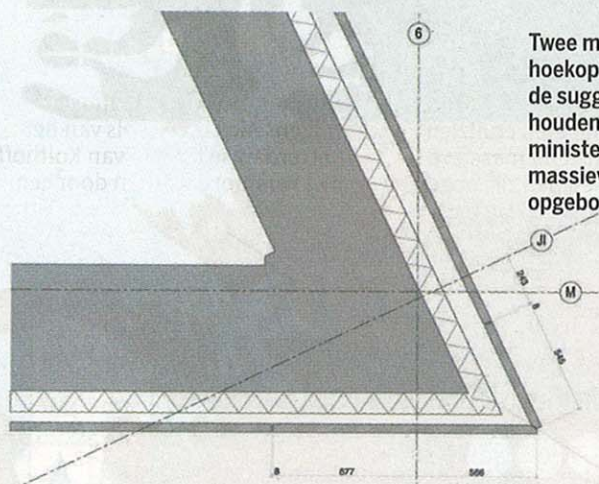
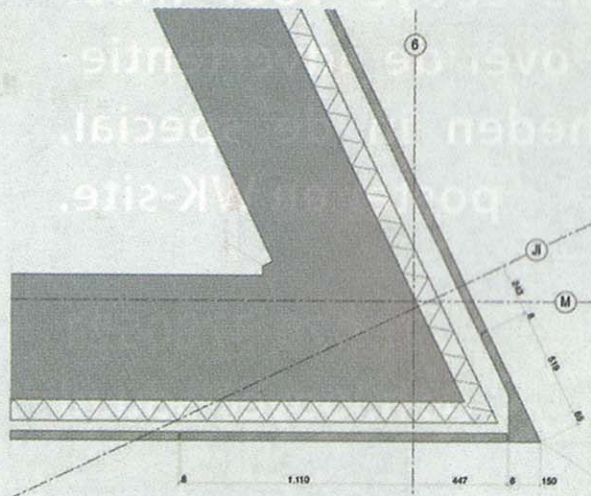
De twee torens moeten van architect Hans Kollhoff solide op de grond komen. Dat past bij het zwaar aangezette ontwerp met gevels van wit graniet, rode baksteen en een plint van groen natuursteen. Het moet lijken alsof de twee ministerietorens tot 140 meter hoogte uit massieve blokken en bakstenen

zijn opgetrokken. Die illusie mag volgens Alexander Pols van het Rotterdamse bureau van Kollhoff niet verstoord worden door een hoek waar je in de achterconstructie kijkt. En dat gevaar ligt voortdurend op de loer bij het werken met pefab geveldelen. Extra complicatie vormen de vele verschillende hoeken. Naast haakse en stompe hoeken ook een aantal scherpe, waar het gevaar van kieren extra groot is.

Setbacks

En dan zijn er nog de setbacks, waar de gevel op hoger niveau inspringt en negatieve hoeken ontstaan. Daar zijn het de rokers op de balkons of de ambtenaren in de tegenoverliggende toren die zich aan het

daar draait het vooral om

Twee mogelijke hoekoplossingen die de suggestie in stand houden dat de ministerietorens uit massieve blokken zijn opgebouwd.

slordige detail kunnen storen. Pols: "De illusie moet tot 140 meter hoogte worden doorgevoerd." Gelukkig werkt Kollhoff altijd veel met schaduwlijntjes en profielrand-

jes. Die geven diepte aan de gevel. Ze betekenen de redding voor de bouwers van de pefab geveldelen Decomo en Loveld want die kunnen daar handig hun voegen achter weg-

werken. "Maar op de scherpe hoeken is dan soms een heel fragiel neusje nodig om de voegen achter te kunnen verbergen", waarschuwt Pols. "Terwijl de panelen wel hanteerbaar moeten blijven zodat ze geplaatst kunnen worden op 100 meter hoogte met een kraan zonder dat ze beschadigen."

Het is een ingewikkelde discussie die de architect daarover voerde met gevelfabrikanten en de hoofdaannemer. Want het was onmogelijk dat soort details vooraf allemaal vast te leggen in de bestektekeningen ten tijde van de aanbesteding. Daarvoor hing het te veel af van de aannemer die uiteindelijk de klus kreeg en de toeleveranciers waar die weer mee op de proppen kwam.

Soms gingen de architecten van het Rotterdamse bureau tijdens bouwvergaderingen akkoord met een oplossing en werden ze later teruggefloten door Kollhoff zelf, omdat ze een knieval hadden gemaakt voor de maakbaarheid die ten koste ging van het ontwerp. Gelukkig is dat de andere deelnemers aan de bouwvergaderingen ook regelmatig overkomen. Ook zij waren wel eens genoodzaakt om terug te komen op eerder gemaakte afspraken na ruggespraak met hun achterban of omdat in de fabriek bleek dat de voorgestelde oplossing niet maakbaar was. Pols stelt zich gerust met het feit dat de architecten serieus worden genomen en een zware rol hebben toebedeeld gekregen in het bouwteam. Kollhoff zelf is gemid-

Het complex met de torens van Justitie en Binnenlandse Zaken dat in Den Haag verrijst, is na voltooiing het grootste rijksgebouw in Nederland. Cobouw volgt de werkzaamheden op de voet. Aflevering 13.

deld eens in de twee weken op het project; Pols en twee collega's zijn bijna dagelijks op de bouw.

Hoekoplossingen

En dan is er ook nog Inbo dat details uitwerkt. Ze worden allemaal serieus genomen en dat heeft uiteindelijk geleid tot een uitgebreide catalogus van hoekoplossingen.

Wat ook scheelt is dat de geselecteerde gevelbouwers Decomo en Loveld eerder aan projecten voor Kollhoff hebben gewerkt. Zij zijn gewend aan de hoge eisen die de Duitse meester stelt. Decomo was ook van de partij op de Berlijnse Potsdamerplatz, waar Kollhoff eerst een rode en later in een andere hoek van het plein nog een witte toren realiseerde. Achteraf vormen die projecten volgens Pols een aardige vingeroefening voor de Jubitorrens, waar de twee torens in één project tot stand komen.